

УДК 373.58.016:78.087.68

DOI 10.31865/2077-1827.2(110)2026.361505

**PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF FUTURE VOCAL TEACHERS OF
ART SCHOOLS IN THE PROCESS OF STUDYING THE DISCIPLINE
“CHORAL CLASS AND PRACTICE OF WORKING WITH A CHOIR”**

**ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ СПІВУ
МИСТЕЦЬКОЇ ШКОЛИ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ
«ХОРОВИЙ КЛАС ТА ПРАКТИКА РОБОТИ З ХОРОМ»**

Володимир Смирєнський

кандидат педагогічних наук, доцент
E-mail: smirensk22@gmail.com
ORCID 0000-0002-0837-0167
КЗВО КОР «Академія мистецтв
імені Павла Чубинського», Україна

Volodymyr Smyrenskyi

PhD in Pedagogy, Associate Professor,
E-mail: smirensk22@gmail.com
ORCID 0000-0002-0837-0167
МНЕІ КРС “Pavlo Chubynskyi
Academy of Arts”, Ukraine

ABSTRACT

The article notes that under the conditions of transformation of educational content, orientation toward a competency-based and learner-centered approach, and the integration of theoretical and practical components of learning, the issue of preparing students of professional pre-higher education who are capable of effectively conducting choral work with student ensembles becomes particularly relevant. It is stated that within the structure of the professional training of future singing teachers in art schools, the educational discipline “Choral Class and Practical Work with Choir” plays a significant role, acting as an important integrative component of professional formation. Its study contributes to the development of vocal-technical skills, the formation of choral hearing and ensemble thinking, the improvement of conducting and choral skills, as well as the acquisition of experience in organizing and leading vocal and choral groups. It is emphasized that within this discipline, an organic combination of theoretical knowledge and practical activity is ensured, which is a necessary condition for forming the professional readiness of future singing teachers for effective pedagogical work in the context of a modern art school. It is noted that the content of the educational component “Choral Class and Practical Work with Choir” is implemented on a modular basis and provides for the gradual formation of students’ vocal-choral, conducting-performance, and organizational-pedagogical competencies. It is stressed that the implementation of the content of this educational component is ensured through the use of a set of methods aimed at developing the professional competence of junior bachelors and enhancing their educational and cognitive activity.

Key words: professional formation, professional pre-higher education, junior bachelor, future singing teachers of art school, educational component “Choral Class and Practical Work with Choir”.

Актуальність теми. Стратегія розвитку мистецько-педагогічної освіти в Україні в контексті інтеграції до європейського освітнього простору спрямована на розв'язання завдань щодо забезпечення якісної професійної підготовки здобувачів і характеризується орієнтацією на підготовку конкурентоспроможного, творчого, креативного, компетентного фахівця, здатного відповідально й ефективно здійснювати педагогічну діяльність, зокрема й у галузі музичного мистецтва. Так, у Законі України «Про вищу освіту» зазначено, що «мистецька діяльність є невід'ємним складником освітньої діяльності закладів вищої освіти культурологічного та/або мистецького спрямування й провадиться для поглиблення професійних компетентностей, інноваційної діяльності в мистецтві, що сприяє створенню нового культурно-мистецького продукту» (Закон України «Про вищу освіту», 2014 (зі змінами 2025 р.)).

Зауважимо, що в умовах трансформації змісту освіти, орієнтації на компетентнісний, особистісно-орієнтований підхід та інтеграцію теоретичних і практичних складників навчання особливої актуальності набуває проблема підготовки здобувачів фахової передвищої освіти, здатних ефективно здійснювати хорову роботу з учнівськими колективами.

Хорова діяльність є важливим компонентом мистецької освіти, що сприяє розвитку музичних здібностей, естетичного смаку, творчого мислення та комунікативних навичок учнівської молоді. У цьому контексті зростає роль викладача як організатора та керівника хорового колективу, що потребує сформованості відповідних професійних знань, умінь, здібностей тощо.

Важливим складником професійної підготовки таких фахівців є формування вокально-хорових умінь і навичок, педагогічної майстерності та здатності до організації колективної музичної діяльності тощо. У цьому контексті провідну роль відіграють обов'язкові та вибіркові освітні компоненти (далі – ОК) «Хоровий клас та практика роботи з хором», «Вокальне виконавство», «Спів», «Акторська майстерність», «Сценічний імідж» тощо, які забезпечують поєднання теоретичної підготовки з практичним досвідом роботи.

Акцентуємо, що хорове мистецтво як складник української національної культури є одним з основних культурних символів, що відображає шляхи розвитку нашої держави, убираючи в себе історико-духовні, релігійно-моральні, суспільно-політичні знаки (Парфентьева, 2006), сприяє розвитку музичних здібностей, естетичного смаку та духовних цінностей особистості. Саме тому підготовка майбутніх викладачів співу до вокально-хорової діяльності є важливим напрямом мистецької освіти, що потребує вдосконалення змісту, форм і методів навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему підготовки майбутніх викладачів співу до хорової діяльності вітчизняні дослідники відобразили в наукових працях, де розглянули теоретичні та методичні засади музично-педагогічної освіти, особливості диригентсько-хорової підготовки, формування професійної компетентності викладача мистецьких дисциплін тощо.

Теоретико-методологічні засади музично-педагогічної освіти ґрунтовно висвітлено в працях українських науковців і практиків, зокрема проблеми розвитку мистецько-педагогічної освіти в Україні й поза її межами розглянули О. Комаровська, Л. Масол, Н. Миропольська, Г. Падалка, С. Соломаха та ін.,

проблему фахової підготовки майбутніх учителів мистецьких дисциплін розкрито в дослідженнях О. Бузової, М. Вовк, А. Омельченко, Н.Філіпчук та ін.

Заслужують на увагу в контексті аналізованої проблеми науково-педагогічні дослідження, присвячені професійній підготовці майбутніх викладачів мистецької школи, як-от: арт-терапевтичні методи в процесі фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва (А. Бондаренко), взаємодія вокального та методичного компонентів у процесі професійної підготовки майбутнього вчителя музики (Л. Василенко), психологічні умови педагогічної творчості викладача вокалу в аспекті розвитку музичних здібностей (Ван Лей), методичні засади підготовки майбутніх учителів музики до концертно-освітньої діяльності серед дітей та юнацтва (Т. Жигінас), умови розвитку професійної майстерності студентів інститутів мистецтв у системі багатоступеневої музично-педагогічної освіти (А. Козир), особливості вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва (О. Леснік, О. Мамікіна), професійна підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності (Н. Овчаренко), загальні принципи розвитку виконавської майстерності в процесі вокальної та диригентсько-хорової підготовки майбутніх викладачів музичного мистецтва (Т. Раструба), формування фахової компетентності в процесі диригентсько-хорової підготовки (С. Світайло) тощо.

Науковий інтерес стосується досліджень професійної підготовки майбутніх викладачів співу мистецької школи: вокального виконавства та функціонування голосового апарату (В. Антонюк, Л. Гринь, М. Микиші та ін.), художньо-педагогічної майстерності (Г. Ніколаї, Т. Жуй), вокально-професійної діяльності (Д. Дівень, Я. Пенфей, Г. Усова), вокально-хорової діяльності (П. Ніколаєнко, Н. Орлова, Г. Стулова та ін.), вокально-педагогічної діяльності (Л. Василенко, Т. Жигінас, Т. Пляченко, Т. Ткаченко та ін.), хормейстерської діяльності (О. Кузнєцова, М. Назаренко, І. Разумний та ін.), диригентсько-хорової діяльності (С. Казачкова, М. Канерштейна, І. Мусіна та ін.) тощо.

Шляхи вокально-хорової діяльності різноаспектно висвітлено в працях відомих керівників хорів, якими обговорено окремі питання взаємодії керівника хору з хоровим колективом: А. Авдієвський акцентував на специфіці роботи з народним хором, поєднанні народної та академічної манери співу, розкрив методик розспівування, створення вокально-хорових виконавських інтерпретацій та роботу над творами a-cappella; К. Пігров узагальнив багаторічний досвід роботи з хорами, приділивши увагу питанням хорового строю (інтонування секунд), одухотвореності виконання та професійній взаємодії зі співаками. Наголосимо, що ці майстри розглядали хормейстера не лише як диригента, але й як педагога-вихователя, що формує художній смак і вокальну культуру колективу.

Актуальність порушеної проблеми представлено працями вчених-практиків щодо професійної підготовки майбутніх викладачів співу через реалізацію обов'язкових і вибіркового ОК. Так, О.Васильєва, А. Соколова характеризували особливості викладання таких основних дисципліни диригентсько-хорового циклу, як: «Хорове диригування», «Хорове аранжування», «Хорознавство», «Хоровий клас» та «Практикум роботи з хором», І. Парфентьєва висвітлила проблеми формування професійно-

---

педагогічної культури на заняттях «Хорового класу» та його складника – «Практикуму роботи з хором», Л. Чинчева розкрила значення ОК «Диригування» у процесі практичної підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва, Л. Ільчук, І. Ратинська, М. Швидків виокремили особливості підготовки здобувачів вищої освіти на заняттях із «Постановки голосу», «Диригування» та «Теорії та методики навчання мистецтв у школі» до інноваційної вокально-хорової діяльності в закладах освіти, А. Бондаренко розкрив методику індивідуальних та групових занять із дисципліни «Хорове диригування», О. Стріхар, Л. Ярошевська описали організацію самостійної роботи майбутнього вчителя музичного мистецтва в змішаному форматі на початковому етапі вивчення дисципліни «Вокально-хорове виконавство з методикою викладання».

Отже, попри наявність наукових досліджень у галузі музичної педагогіки, проблема професійного становлення майбутніх викладачів співу мистецької школи в процесі вивчення дисципліни «Хоровий клас та практика роботи з хором» залишається недостатньо розробленою та потребує подальшого теоретичного й практичного обґрунтування, що й зумовлює актуальність цього дослідження.

Формулювання цілей (мета) статті, постановка завдання. Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні змісту навчальної дисципліни «Хоровий клас та практика роботи з хором» та визначенні її ролі в системі фахової передвищої освіти в контексті підготовки й професійного становлення майбутніх викладачів співу мистецької школи спеціальності В5 «Музичне мистецтво».

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Сучасний етап розвитку національної системи мистецької освіти України характеризується складними, багатовекторними та соціокультурно зумовленими трансформаційними процесами, що відбуваються в умовах інтеграції у світовий та європейський освітній простір. Зазначені процеси супроводжуються глибинним оновленням педагогічної теорії та практики, концептуальною трансформацією освітньої парадигми, переосмисленням змісту мистецької освіти, а також модернізацією форм і методів навчання відповідно до сучасних культурно-освітніх викликів (Андрущенко, 2013). У цьому контексті особливої актуальності набуває проблема підвищення якості професійної підготовки педагогічних кадрів мистецького спрямування, зокрема розвитку їхньої методичної компетентності, виконавської майстерності, творчого потенціалу та здатності до інноваційної педагогічної діяльності.

У зазначеному контексті особливого значення набуває підготовка викладача співу мистецької школи як фахівця, професійна діяльність якого поєднує вокально-виконавський, педагогічний і художньо-інтерпретаційний компоненти. Сучасний викладач співу має володіти комплексом інтегрованих компетентностей, що передбачають не лише досконале володіння вокальною технікою та сценічною культурою, але й здатність до методично обґрунтованого формування вокальних навичок учнів, розвитку їхнього музично-естетичного мислення, художнього смаку та творчої самореалізації. Важливим аспектом професійної діяльності викладача співу є також уміння здійснювати

індивідуалізований підхід до навчання, урахуваючи вікові, психофізіологічні та творчі особливості здобувачів мистецької освіти (Ростовський, 2003).

У структурі професійної підготовки майбутніх викладачів співу мистецьких шкіл особливу роль відіграє навчальна дисципліна «Хоровий клас та практика роботи з хором», яка є важливим інтегративним компонентом фахового становлення. Її опанування сприяє формуванню вокально-технічних умінь, розвитку хорового слуху та ансамблевого мислення, удосконаленню диригентсько-хорових навичок, а також набуттю досвіду організації та керівництва вокально-хоровими колективами. У межах цієї дисципліни забезпечується органічне поєднання теоретичних знань із практичною діяльністю, що є необхідною умовою формування професійної готовності майбутнього викладача співу до ефективної педагогічної роботи в умовах сучасної мистецької школи.

Отже, удосконалення змісту, форм і методів підготовки майбутніх викладачів співу, зокрема в процесі вивчення хорових дисциплін, є актуальним науково-педагогічним завданням, спрямованим на забезпечення високого рівня їхньої професійної компетентності та конкурентоспроможності в сучасному освітньо-мистецькому просторі.

Проведений аналіз освітньо-професійних програм (далі – ОПП) фахової передвищої освіти («Спів» (комунальний заклад (Одеський фаховий коледж мистецтв імені К.Ф. Данькевича)), («Спів (академічний, народний)» (Фаховий мистецький коледж КЗВО КОР «Академія мистецтв імені Павла Чубинського»)) та ОПП вищої освіти («Естрадний і народний спів в закладах освіти» (ХНПУ імені Г.С.Сковороди), «Диригентсько-хорове мистецтво (народне)» (Київський національний університет культури і мистецтв), «Хорове диригування» (Львівський національний університет імені Івана Франка) тощо)) спеціальності В5 «Музичне мистецтво» уможливило зазначити, що одним з обов'язкових компонентів зазначених програм є навчальні дисципліни «Хоровий клас», або «Хоровий клас (методика та практика роботи з народним хором)», або «Хоровий клас та практика роботи з хором». Наголосимо, що будь-яка із цих навчальних дисциплін водночас з іншими ОК сприяє формуванню в здобувачів комплексу теоретичних і методичних знань, практичних умінь і навичок, необхідних для педагогічної та організаційної роботи в сучасних закладах соціокультурної галузі, розвитку музичних і вокальних здібностей до необхідного професійного рівня, сприяє підготовці до самостійного творчого підходу в процесі розв'язання завдань обраної спеціальності, забезпечує підготовку фахівців із сучасними поглядами та способами мислення, лідерськими навичками й готовністю розв'язувати певні проблеми та задачі обраної професійної діяльності (Освітня (освітньо-професійна) програма фахової передвищої освіти «Спів (академічний, народний)», 2025).

Розглянемо змістовне наповнення ОК «Хоровий клас та практика роботи з хором» (Фаховий мистецький коледж КЗВО КОР «Академія мистецтв імені Павла Чубинського»), що сприяє професійному становленню молодшого бакалавра, формуванню вміння «вирішувати типові спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері музичного мистецтва або в процесі навчання» (Освітня (освітньо-професійна) програма фахової передвищої освіти «Спів

(академічний, народний)», 2025), уможлиблює формування загальних і спеціальних компетентностей, досягнення цілей та програмних результатів навчання, задекларованих в ОПП «Спів (академічний, народний)» спеціальності В5 «Музичне мистецтво».

Відповідно до ОПП та навчального плану, зазначений освітній компонент здобувачі опановують протягом другого-четвертого років навчання, він становить 20 кредитів ECTS (600 год., із яких 318 год. відведено на практичні заняття, а 282 год. – на самостійну роботу). Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: теоретичне опитування (усні питання на знання елементів хорової звучності); виконання практичних завдань (спів хорових партій як індивідуально, так і в складі відповідної хорової партії); практична робота з хором; залік, екзамен.

Метою ОК «Хоровий клас та практика роботи з хором» є формування в здобувачів фахової передвищої освіти комплексу вокально-хорових компетентностей, зокрема: оволодіння навичками хорового співу на матеріалі української та світової музичної спадщини; засвоєння технологій хорового звуковидобування в ансамблі, розвиток інтонаційного чуття строю та ансамблевої злагодженості; формування навичок співу під керівництвом диригента та читання з листа хорових партій; набуття досвіду практичної роботи з хоровим колективом на основі здобутих знань і вмінь. Основними завданнями вивчення освітнього компонента є розвиток музично-слухових уявлень, інтонаційно-ладового мислення, вокально-технічної та ансамблево-хорової культури; формування диригентсько-хорових компетентностей, необхідних для організації та реалізації репетиційно-виконавського процесу; опанування високохудожніх зразків національної, класичної та сучасної хорової музики як основи професійного становлення майбутнього фахівця (Смиренський, 2025).

Зміст освітнього компонента спрямований на системне формування в молодших бакалаврів інтегрованого комплексу фахових компетентностей, що охоплює когнітивний, операційно-діяльнісний, ціннісно-мотиваційний та рефлексивний компоненти підготовки.

Теоретична підготовка передбачає: засвоєння основ вокальної педагогіки та хорового виконавства, зокрема закономірностей функціонування співочого дихання (апогію), його впливу на темброву організацію звуку, інтонаційну стабільність та якість вокального резонування; принципів раціонального звукоутворення, формування високої вокальної позиції, резонаторної координації, типів атаки звуку та артикуляційно-фонаційної взаємодії голосних і приголосних; осягнення категорій строю як базового параметра хорової інтонаційної системи, а також ладу як функціонально-інтонаційної основи музичного мислення; диференціація природного й штучного ансамблю з урахуванням їх залежності від теситурних, фактурних та темброво-акустичних характеристик хорового колективу. Окремий блок становить засвоєння професійної музичної термінології, що охоплює темпоритмічні, динамічні, штрихові та агогічні параметри музичного тексту.

Практико-орієнтований аспект підготовки передбачає: формування вокально-виконавських і диригентсько-хорових умінь, зокрема володіння технікою ансамблевого співу, навичками ланцюгового дихання, різновидами

штрихової організації звуковедення, прийомами подолання інтонаційно-ритмічних труднощів, забезпечення інтонаційної чистоти та ансамблевої злагодженості звучання; розвиток навичок читання хорових партитур із листа, аналітичного опрацювання хорового твору (з урахуванням його формоутворювальних, гармонічних, фактурних і виражальних характеристик), ідентифікації вокально-хорових і диригентсько-виконавських труднощів; набуття здатності до проєктування вокально-хорової роботи, зокрема розроблення системи розспівувальних вправ і моделювання репетиційного процесу хорового колективу.

Крім того, ОК забезпечує розвиток універсальних (soft skills) і цифрових компетентностей, зокрема здатності до самоорганізації, рефлексії та професійної саморегуляції, сформованості презентаційно-комунікативних умінь, інформаційно-аналітичної культури, а також ефективного використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у галузі музично-педагогічної та виконавської діяльності.

Зміст освітнього компонента «Хоровий клас та практика роботи з хором» реалізується за модульним принципом і передбачає поетапне формування вокально-хорових, диригентсько-виконавських та організаційно-педагогічних компетентностей здобувачів освіти.

Перший модуль спрямований на опанування базових засад функціонування хорового класу та формування початкових вокально-хорових навичок. У межах змістових модулів розглядаються предмет, мета та завдання дисципліни, її міждисциплінарні зв'язки, здійснюється первинна діагностика вокальних даних здобувачів і їх розподіл за хоровими партіями. Значну увагу приділяють формуванню навичок унісонного та кантиленного співу, вихованню єдиної вокальної манери на основі дихальної опори, засвоєнню теоретичних і практичних основ співочого дихання. Окремий блок становить формування інтонаційної культури через опанування мелодичного та гармонічного строю, розвиток ладо-інтонаційного слуху, інтонування мажорних і мінорних структур, робота над ансамблевою злагодженістю.

Другий модуль орієнтований на вдосконалення техніки звуковедення, формування навичок атаки звуку, кантиленного співу та виконання штрихів (*legato*), розвиток умінь співу а *carpella* й читання хорових партитур із листа. Важливим аспектом є формування уміння добору хорового репертуару з урахуванням теситурних, інтонаційних і технічних можливостей виконавців. Значну увагу приділено розвитку різних видів ансамблю, зокрема інтонаційного та тембрового, а також формуванню навичок точного інтонування діатонічних і хроматичних структур.

Третій модуль передбачає поглиблене опанування різновидів хорового ансамблю, зокрема динамічного, природного та штучного, з урахуванням тембрової та теситурної специфіки хорового звучання. У межах модуля здійснюється розвиток ритмічного, темпового та дикційного ансамблю, що включає відпрацювання складних ритмічних структур (синкопа, тріолі, пунктирний ритм), удосконалення темпоритмічної організації виконання та формування чіткої вокальної дикції, зокрема через опанування процесів асиміляції та коартикуляції приголосних.

Четвертий модуль спрямований на формування навичок роботи з хорovими творами складної фактури, зокрема гармонічної та поліфонічної. Здобувачі опановують принципи ансамблевої взаємодії в поліфонічному багатоголоссі, засоби досягнення звукового балансу, інтонування складних гармонічних структур (збільшені та зменшені акорди, септакорди, модуляційні послідовності), методи роботи над імітаційною поліфонією. Окрему увагу приділено розвитку навичок співу а cappella, опануванню техніки ланцюгового дихання та засобів художньої інтерпретації хорovого твору (агогіка, нюансування, фразування). Важливим результатом є формування виконавської культури хорovого співу як інтегративної якості.

П'ятий модуль має практико-орієнтований характер і спрямований на формування професійних умінь самостійної роботи з хорovим колективом. Здобувачі опановують різні прийоми звуковедення (*legato*, *non legato*, *staccato*), навички роботи з камертоном, методи регулювання тембрового забарвлення звуку залежно від стилю та характеру твору. Значну увагу приділено проектуванню та реалізації репетиційного процесу, аналізу виконавських труднощів і розробленню шляхів їх подолання. Завершальний етап підготовки передбачає опрацювання екзаменаційного репертуару, удосконалення вокально-технічних прийомів, роботу над динамікою, темпом, агогікою та досягнення художньо-виконавської цілісності інтерпретації хорovих творів.

Отже, зміст освітнього компонента забезпечує поетапне формування в здобувачів освіти комплексу загальних і спеціальних компетентностей, необхідних для подальшої професійної діяльності в галузі музичного мистецтва, поєднуючи теоретичну підготовку з практичною вокально-хоровою та виконавською діяльністю.

Зауважимо, що реалізація змісту ОК «Хоровий клас та практика роботи з хором» забезпечується через використання комплексу методів викладання та навчання, що спрямовані на формування професійних компетентностей молодших бакалаврів та активізацію їхньої навчально-пізнавальної діяльності:

– за джерелом знань у процесі навчання застосовуються словесні методи (бесіда, розповідь), що сприяють формуванню теоретичних уявлень про особливості вокально-хорового виконавства; наочні методи (ілюстрація, демонстрація, показ), що забезпечують безпосереднє сприйняття зразків виконання та сприяють розвитку виконавських умінь через наслідування й аналіз;

– за ступенем активності здобувачів використовуються репродуктивно-варіативний та креативний методи, що передбачають як відтворення засвоєного матеріалу в стандартних і змінених умовах, так і створення власних інтерпретаційних рішень у процесі виконання хорovих творів. Це сприяє розвитку виконавської самостійності, творчого мислення та інтерпретаційної культури;

– з огляду на характер взаємодії викладача й здобувачів, застосовуються пояснювально-ілюстративний та репродуктивний методи, що забезпечують поетапне засвоєння навчального матеріалу, формування базових вокально-хорових навичок і їх закріплення в практичній діяльності хорovого колективу;

– за логікою передачі та сприйняття навчальної інформації використовуються дедуктивний та інтеграційний методи: дедуктивний дозволяє

здійснювати навчання від загальних теоретичних положень до їх конкретного практичного застосування, тоді як інтеграційний забезпечує акумуляцію та синтез знань із різних фахових дисциплін, зокрема вокальної підготовки, сольфеджіо, теорії музики та диригування;

– за ступенем керування освітньою діяльністю використовуються методи організації самостійної роботи здобувачів, виконання письмових завдань, що сприяють розвиток аналітичного мислення та професійної самостійності; методи стимулювання інтересу до навчання реалізуються через створення ситуацій пізнавальної новизни та зацікавленості, що підвищує мотивацію до опанування навчального матеріалу; методи стимулювання обов'язку й відповідальності включають формування навчальних вимог, використання системи заохочень та оцінювання результатів навчальної діяльності.

Наголосимо, що комплексне застосування зазначених методів забезпечує ефективну реалізацію освітнього процесу, сприяє формуванню вокально-хорових, виконавських і педагогічних компетентностей здобувачів та їх професійному становленню в галузі музичного мистецтва.

Загальновідомо, що ефективно опанування освітнього компонента забезпечується взаємодією двох визначальних чинників – професійної майстерності викладача та мотивації здобувачів. Саме їх поєднання визначає результативність освітнього процесу та якість формування загальних і спеціальних компетентностей молодших бакалаврів.

Професійна майстерність викладача є системоутворювальним чинником, що охоплює глибоке володіння предметом, методичну компетентність, володіння сучасними педагогічними підходами, а також здатність до художньо-інтерпретаційної демонстрації вокально-хорового матеріалу. Викладач у такому контексті виконує не лише функцію транслятора знань, а й наставника та модератора освітнього процесу, який створює умови для розвитку виконавського мислення, формування професійних умінь і стимулювання творчої активності здобувачів освіти.

Водночас важливим компонентом є внутрішня мотивація здобувачів освіти, їх зацікавленість у професійному розвитку, усвідомлення значущості майбутньої діяльності та прагнення до самовдосконалення. Умотивованість і цілеспрямованість забезпечують активну участь в освітньому процесі, готовність до систематичної самостійної роботи, подолання виконавських труднощів і поступове досягнення високого рівня вокально-хорової підготовки.

Отже, результативність вивчення освітнього компонента здебільшого визначається синергією педагогічної майстерності викладача та навчальної мотивації здобувачів освіти, що в комплексі сприяє професійному становленню майбутніх викладачів співу мистецької школи.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, на сучасному етапі розвитку теорії й практики мистецької та музично-педагогічної освіти особливого значення набуває впровадження інноваційних форм, методів і засобів у процесі професійної підготовки молодших бакалаврів, зокрема в межах ОПП «Спів (академічний, народний)», що зумовлено потребою оновлення змісту та організації освітнього процесу відповідно до актуальних тенденцій мистецької освіти, а також необхідністю цілеспрямованого розвитку

вокального мистецтва, виконавської культури й педагогічної майстерності майбутніх фахівців.

У цьому контексті важливим є формування в майбутніх молодших бакалаврів за спеціальністю В5 «Музичне мистецтво» високого рівня вокально-виконавської підготовки, що передбачає опанування академічної та народної манери співу, розвиток художньо-образного мислення, сценічної культури та інтерпретаційних умінь.

Підкреслимо, що дисципліна «Хоровий клас та практика роботи з хором» є важливим складником професійної підготовки майбутніх викладачів співу, бо забезпечує комплексне професійне становлення фахівця, формування його компетентності, культури та готовності до здійснення ефективної діяльності в умовах сучасного мистецько-освітнього простору.

ДЖЕРЕЛА І ЛІТЕРАТУРА

Андрущенко, В.П. (2013). Філософія освіти XXI століття: пошук пріоритетів. Київ: Знання, Україна.

Освітня (освітньо-професійна) програма фахової передвищої освіти «Спів (академічний, народний)» підготовки фахового молодшого бакалавра спеціальності В5 «Музичне мистецтво» / Фаховий мистецький коледж КЗВО КОР «Академія мистецтв імені Павла Чубинського», 2025. URL: <https://surl.li/lhojug>

Парфентьева, І.П. (2006). Хоровий клас як основа формування професійно-педагогічної культури студентів спеціальності «Музика». *Збірник наукових праць. Педагогічні науки*. Херсон: Вид-во ХДУ, (42). 370–373.

Про вищу освіту: Закон України від 01.01.2014 р. (зі змінами від 08.01.2025 р. № 4186-IX). Відомості Верховної Ради (ВВР), 2025, № 11–14, ст. 35. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

Ростовський, О.Я. (2003). Теорія і методика музичної освіти. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, Україна.

Смиреньський, В.М. (2025). Робоча програма навчальної дисципліни «Хоровий клас та практика роботи з хором» / Фаховий мистецький коледж КЗВО КОР «Академія мистецтв імені Павла Чубинського».

REFERENCES

Andrushchenko, V.P. (2013). *Filosofiiia osvity XXI stolittia: Poshuk priorytetiv. Znannia Ukrainy*. [in Ukrainian].

Fakhovyi mystetskyi koledzh KZVO KOR «Akademiiia mystetstv imeni Pavla Chubynskoho». (2025). *Osvitnia (osvitno-profesiina) prohrama fakhovoi peredvyschoi osvity “Spiv (akademichnyi, narodnyi)” pidhotovky fakhovoho molodshoho bakalavra spetsialnosti B5 “Muzychne mystetstvo”*. URL: <https://surl.li/lhojug> [in Ukrainian].

Parfentieva, I. P. (2006). *Khorovyi klas yak osnova formuvannia profesiino-pedahohichnoi kultury studentiv spetsialnosti «Muzyka»*. *Zbirnyk naukovykh prats. Pedahohichni nauky*, (42), 370–373. [in Ukrainian].

Pro vyshchu osvitu: *Zakon Ukrainy vid 01.01.2014 r. (zi zminamy vid 08.01.2025 r. № 4186-IX)*. (2025). *Vidomosti Verkhovnoi Rady*, (11–14), 35.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian].

Rostovskyi, O.Ya. (2003). *Teoriia i metodyka muzychnoi osvity. Navchalna knyha – Bohdan.* [in Ukrainian].

Smyrenskiy, V.M. (2025). *Robocha prohrama navchalnoi dystsypliny “Khorovyi klas ta praktyka roboty z khorom”.* Fakhovy mystetskyi koledzh KZVO KOR «Akademiia mystetstv imeni Pavla Chubynskoho». [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

У статті зазначено, що в умовах трансформації змісту освіти, орієнтації на компетентнісний, особистісно-орієнтований підхід та інтеграцію теоретичних і практичних складників навчання особливої актуальності набуває проблема підготовки здобувачів фахової передвищої освіти, здатних ефективно здійснювати хорову роботу з учнівськими колективами. Констатовано, що в структурі професійної підготовки майбутніх викладачів співу мистецьких шкіл особливу роль відіграє навчальна дисципліна «Хоровий клас та практика роботи з хором», яка є важливим інтегративним компонентом фахового становлення. Її опанування сприяє формуванню вокально-технічних умінь, розвитку хорового слуху та ансамблевого мислення, удосконаленню диригентсько-хорових навичок, а також набуттю досвіду організації та керівництва вокально-хоровими колективами. Підкреслено, що в межах цієї дисципліни забезпечується органічне поєднання теоретичних знань із практичною діяльністю, що є необхідною умовою формування професійної готовності майбутнього викладача співу до ефективної педагогічної роботи в умовах сучасної мистецької школи. Зазначено, що зміст освітнього компонента «Хоровий клас та практика роботи з хором» реалізується за модульним принципом і передбачає поетапне формування вокально-хорових, диригентсько-виконавських та організаційно-педагогічних компетентностей здобувачів освіти. Наголошено, що реалізація змісту ОК «Хоровий клас та практика роботи з хором» забезпечується через використання комплексу методів, що спрямовані на формування професійної компетентності молодших бакалаврів та активізацію їхньої навчально-пізнавальної діяльності.

Ключові слова: професійне становлення, фахова передвища освіта, молодший бакалавр, майбутні викладачі співу мистецької школи, освітній компонент «Хоровий клас та практика роботи з хором».

Дата надходження статті до видання: 22.04.2026 р.

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 29.04.2026 р.

Дата публікації: 29.05.2026 р.